

Pangihabet ha Apat a Habi

Ayta Abellen
Ilokano
Filipino
English

Pangihabet ha Apat a Habi

Speaking in Four Languages

Ayta Abellen

Ilokano

Filipino

English

Summer Institute of Linguistics—
Philippines

Translators

2004

Publishers

Published
in cooperation with the
Commission on Philippine Languages
and the
Department of Education
Manila, Philippines

Additional copies of this publication
Are available from:

Book Depository
P.O. Box 2270 CPO
1099 Manila

A Phrase Book in Ayta Abellen

94.1-304-2C

57.120PQ-044009A

ISBN 971-18-0376-3

REPUBLIKA NG PILIPINAS
REPUBLIC OF THE PHILIPPINES
KAGAWARAN NG EDUKASYON
DEPARTMENT OF EDUCATION
DepEd Complex, Meralco Avenue, Pasig City, Philippines

Tanggapan ng Kalihim
Office of the Secretary

Direct Line: 633-7208
E-Mail: deped@deped.net.ph
Website: <http://www.deped.gov.ph>

FOREWORD

Education is a powerful instrument for reducing poverty and inequality. It provides the basis for sustained economic growth and full participation in nation building. The record of the last century worldwide shows that education is at the heart of any successful enduring national transformation.

SIL has served the Philippines for 50 years providing tools for education and development among the cultural communities. SIL members are involved in language research, while facilitating community-based literacy education, recording oral heritage, developing dictionaries and translating literature of high moral value, including portions of the Holy Scriptures. Members of minority groups from the Batanes in the north to the Sama archipelago in the south have benefited from SIL's efforts in our land.

At the 50th Golden Jubilee Anniversary of SIL Philippines, the Department of Education extends its appreciation and congratulations to the members of SIL for their dedication and commitment to provide access to literacy and literature to the indigenous cultural communities. SIL seeks not only to serve but to empower Filipinos to take leadership in such endeavors in their own communities and throughout Asia.

SIL deserves recognition and praise for the quality of its productivity – some 3500 titles of linguistic research and vernacular materials provided for and about the language communities of our country. Our linguistic variety is an important part of the cultural beauty and diversity that uniquely enrich the Philippines.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Edilberto C. De Jesus".

EDILBERTO C. DE JESUS
Secretary

Preface

The primary purpose of this book is to help speakers of Ayta Abellen communicate with speakers of Ilokano, Tagalog, and English. It will also help test the orthography as well as be an aid in establishing dialect differences in Ayta Abellen villages other than Tangantangan, San Jose, Tarlac and Maamot, San Jose, Tarlac.

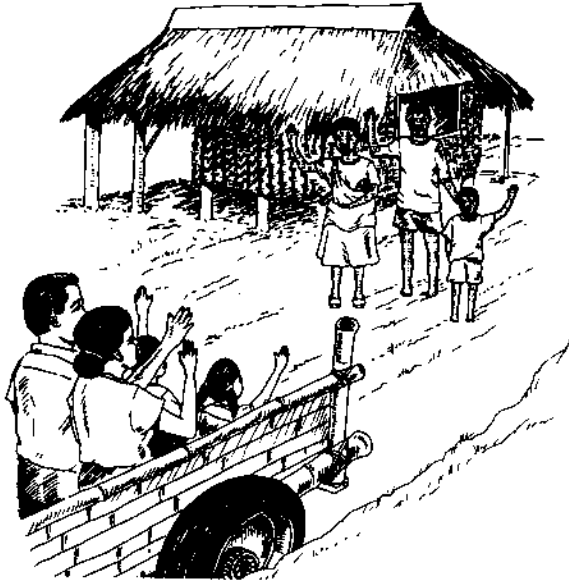
Commonly used expressions are given in four languages and are grouped by topics. Translations are not always literal, but are designed to express each phrase in a way that is natural in the language.

This is a test edition. Ayta Abellen phrases were compiled by Wilhelm and Ingrid Nitsch and later revised by Roger Stone with the help of many Ayta Abellen residents of the village of Maamot. Vangie Stone revised the Ilokano section.

Any suggestions for corrections are welcome. Please send your suggestions to:

S.I.L.
P.O. Box 2270 CPO
1099 Manila

Kewahan

AYTA ABELLEN

Ha daan

Way ihtew ka ibat?

Way ihtew ka makew?

Ihtew bengat.

Makew ako ihtew kanyo.

Kewahan

Apo./He./Tao.

Manik kao. Homlep kao.

Mikno kao.

Mona koyna.

Moli akoyna.

Taoyna.

ILOKANO

Idiay karsada

Naggappuam?

Papanam?

Idiay laeng.

Mapanak idiay ayanyo.

Panagpasyar

Apo.

Umuli kayo. Sumrek kayo.

Agtugaw kayo.

Umun-unaakon.

Agawidakon.

Intayon.

FILIPINO

Sa daan

Saan ka galing?

Saan ka pupunta?

Diyang lang.

Pupunta ako sa inyo.

Pagdalaw

Tao po.

Umakyat kayo. Tuloy po kayo.

Maupo kayo.

Mauuna na ako sa inyo.

Uuwi na ako.

Tayo na.

ENGLISH

On the path

Where are you coming from?

Where are you going?

Over there.

I am going to your place.

Visiting

Hello. (call when approaching house)

Come on up. Come inside.

Sit down.

I'll go ahead. (said when leaving)

I'm going home.

Let's go now.

AYTA ABELLEN

Ha badyo

Way ihtew yay bapa mo boy
indo mo?

Anti yay bapa ha babo, noba
anti yay indo ha aypa.

Hiyay baey ha likol nin
himbaan ket baey nan ama ko.

Manik kao ihtewbay.

Monaoy kao ihtibay.

ILOKANO

Idiay barrio

Ayan ni Tatangmo ken ni
Nanangmo?

Adda ni Tatang idiay ngato, ngem
ni Nanang ket adda idiay baba.

Ti balay iti likudan ti simbaan
ket balay ni ulitegko.

Umuli kayo idiay.

Umulog kayo ditoy.

FILIPINO

Sa nayon

Nasaan ang tatay at nanay mo?

Ang tatay ay nasa itaas, ang nanay po naman ay nasa ibaba.

Ang bahay na nasa likod ng simbahan ay sa aking tiyo.

Umakyat kayo doon.

Bumaba kayo dito.

ENGLISH

At the village

Where is your father and mother?

He is upstairs but mother is downstairs.

The house behind the church is my uncle's.

Climb up there.

Come down here.

AYTA ABELLEN

Ampakihabi ha kalalamoan

Matampa yay anak yo.
Mataba ya.

Matampa yan konaan ti logal yo.

Labay ko ihtibay, ta matana.

Manged kan malloto.

Malahap yain a kinan tao.

Magaling kan maghabi nin inglih.

Malyadi lawen litalatoen katao?

Labay koy magadal nin habi yo.

Halamat.

ILOKANO

Pannakisarita kadagiti gagayyem

Nagpintas ti anakyon.
Nalukmeg!

Nagpintas nga pagyanan ti lugaryo.

Kayatko ditoy ta natalna.

Nalaingka nga agluto.

Nagimas daydiay ti kinnantayo.

Nalaingka nga agsao ti inglis.

Mabalin nga litratuen kayo?

Kayat ko ti agsursuro ti pagsasaoyo.

Agyamanak.

FILIPINO

Pakikipag-usap sa kaibigan

*Maganda ang iyong anak.
Napakalusog.*

Magandang tirahan ang iyong lugar.

Gusto ko rito. Tahimik na lugar.

Mahusay kang magluto.

Napakasarap ng pagkaing iyon.

Mahusay kang magsalita ng Ingles.

Maaari ba kitang kunan ng larawan?

Nais kong matutunan ang salita ninyo.

Salamat po.

ENGLISH

Speaking with friends

Your child is beautiful. So healthy.

Your place is a nice place to live.

I like it here; it's a peaceful place.

You are a good cook.

That meal was delicious.

You are an expert at speaking English.

May I take your picture?

I would like to learn some of your language.

Thank you.

AYTA ABELLEN

Ampakihabi ha loob nin baey

Ahe ko tanda.

Paalayan moyna.

Anti kamo.

Hikoyna.

Kokoyna.

Makew ka ihti.

Biyen mo ko man nin Pepsi.

Lokatan mo yay leneb.

Ileneb moy ilowangan.

Domali bengat.

Makilakew ka kangko.

Hinyay lamo mo?

ILOKANO

Pannakisarita iti uneg ti balay

Diak ammo.

Bay-ammon.

Makaammoka.

Siakon.

Mapanakan.

Umayka ditoy.

Ikkannak man iti Pepsi.

Luktam man ti ridaw.

Irikepmo ta tawa.

Mabiit laeng.

Makikuyugka kaniak.

Asino kadduam?

FILIPINO

Pakikipag-usap sa loob ng bahay

Hindi ko alam.

Bayaan mo na.

Bahala ka.

Ako na.

Aalis na ako.

Halika rito.

Bigyan mo nga ako ng Pepsi.

Buksan mo ang pinta.

Isara mo ang bintana.

Sandali lang.

Sumama ka sa akin.

Sino ang kasama mo?

ENGLISH

Conversation in the home

I don't know.

Never mind.

It's up to you.

I'll do it.

I'll be going now.

Come here.

Bring me a Pepsi.

Open the door.

Close the window.

Please wait a moment.

Come with me.

Who is your companion?

AYTA ABELLEN

Ayay ngalan na?

Ahe koyna maihipan.

Naliwaan koyna.

Ahe ko matalohan.

Aya yati?

Aya yain?

Aya yatew?

Ayay naglapih yain?

Kangko yain.

Makano / Nakano?

Hinya / aya?

Hinyay nagkonin?

Way ihtew?

Taket?

ILOKANO

Ania ti naganna?

Diak malagipen.

Nalipatakon.

Diak maawatan.

Ania daytoy?

Ania dayta?

Ania daydiay?

Makin lapis dayta?

Kukuak dayta.

Kaano?

Asino?

Akinkukua?

Adinno?

Apay?

FILIPINO

Ano ang pangalan niya?

Hindi ko matandaan.

Nakalimutan ko na.

Hindi ko maintindihan.

Ano ito?

Ano iyan?

Ano iyon?

Kaninong lapis iyan?

Akin iyan.

Kailan?

Sino?

Kanino?

Saan?

Bakit?

ENGLISH

What is his name?

I don't remember.

I have forgotten.

I don't understand.

What is this?

What is that?

What is that over there?

Whose pencil is that?

That is mine.

When?

Who?

Whose?

Where?

Why?

AYTA ABELLEN

Way emen?

Taket, ta ahe?

Pangiingalo mo ta oliten mo man.

Hinyay labay mo?

Hinyay katapolan mo?

Homain met.

Hinyay angkalyadi kamo?

Hinyay andapatan mo?

Malyadin lamoan mo ko?

Ampadalian ko.

Labay koynay mangan.

Labay koynay matoloy.

ILOKANO

Kasano?

Apay nga saan?

Pangngaasim ta ulitem man.

Ania ti kayatmo?

Ania ti masapulmo?

Awan met.

Ania ti mapaspasamak kenka?

Ania ti araramidem?

Mabalin nga kuyugennak?

Agdardarasak.

Kayatko ti manganen.

Kayat ko ti maturogen.

FILIPINO

ENGLISH

Papano?

How?

Bakit hindi?

Why not?

**Pakiulit mo nga ang iyong
sinabi.**

**Please repeat what you
said.**

Ano ang gusto mo?

What do you want?

Ano ang kailangan mo?

What do you need?

Wala naman.

Nothing special.

Anong nangyayari sa iyo?

**What is the matter with
you?**

Ano ang ginagawa mo?

What are you doing?

Maaari bang samahan mo ako?

**Would you please
accompany me?**

Nagmamadali ako.

I'm in a hurry.

Gusto kong kumain.

I want to eat now.

Gusto kong matulog.

I want to sleep now.

AYTA ABELLEN

**Hinyay habien no
main kan mahagana**

Taga way ihtew kaon talaga?

Way ihtew kayna angkomonin
haanin?

Malyadin haglapan mo ko?

Hinyay malyadin maihaglap ko
kamo?

Ampagpahyal akon bengat.

Kapipilateng mo nai?

Ao, kapilateng ko bengat
naapon a ibat ha Capas.

Hinyay ngalan mo?

Hiyay ngalan ko _____.

ILOKANO

**Ania iti ibaga no
adda masabat**

Taga-adinno kayo talaga?

Paggigianam itan?

Mabalin a tulonganak?

Ania ti mabalin nga
maitulongko kenka?

Agpasyarak laeng.

Kasangsangpetmo?

Wen, kasangsangpetko laeng
idi kalman a naggapu idiy
Capas.

Ania ti nagan mo?

Ti naganko ket _____.

FILIPINO

ENGLISH

Anong sasabihin sa mga nasasalubong

What to say to people you meet

Taga saan po ba kayo talaga?

Where are you from originally?

Saan ka nakatira ngayon?

Where are you staying now?

Puwede ba tulungan mo ako?

Can you help me?

Ano ang maipaglilingkod ko sa iyo?

What can I do for you?

Dumadalaw lang ako.

I just came to visit.

Kararating mo lang ba?

Have you just arrived?

Oo, kararating ko lang kahapon mula sa Capas.

Yes, I came just yesterday from Capas.

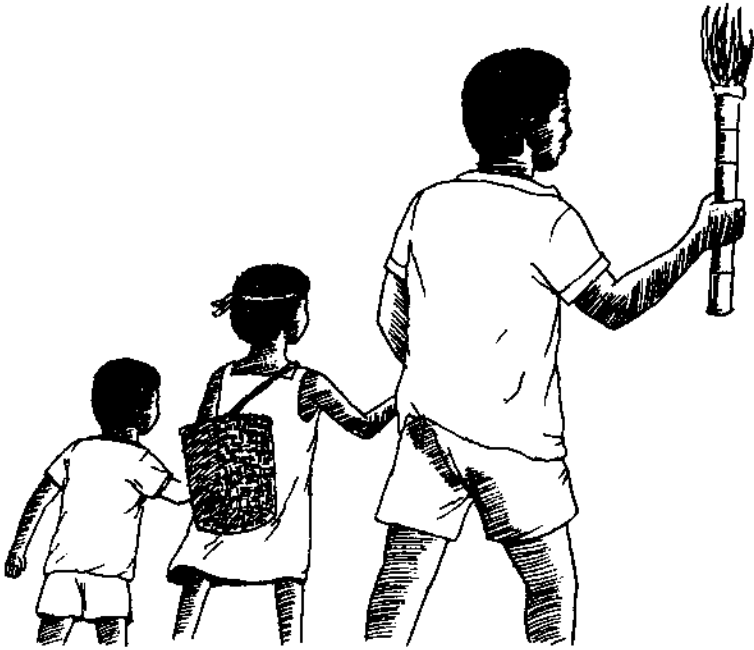
Ano ang pangalan mo?

What is your name?

Ang pangalan ko'y _____.

My name is _____.

Ye Pamilya

AYTA ABELLEN

Ye pamilya

Angkabiay ya po lawe ye bapa mo?

Ao, noba hiyay indo ko natey yay na ha hintaon.

Ano kaon mikakatongno?

Walo kain mikakatongno.

Hikay makaagat nai?

Ahe, hikoy makaydeng.

Anoy na ye taon mo?

Main kayna nai ahawa?

Main kayna nai anak?

Ao, main akaynan limay aanak.

ILOKANO

Ti pamilya

Sibibiag pay laeng ni Tatangmo?

Wen, ngem ni Nanang ket natay idi napalabas a tawen.

Mano kayo nga agkakabsat?

Walo kami nga agkakabsat

Sika ti inauna?

Saan, siak ti inaudi.

Mano ti tawenmo?

Adda asawamon?

Adda annakmon?

Wen, adda lima nga anakkan.

FILIPINO

ENGLISH

Ang mag-anak

The family

Buhay pa ba ang tatay mo?

Is your father still living?

Oo, pero ang nanay ko ay namatay noong isang taon.

Yes, but my mother died last year.

Ilan kayong magkakapatid?

How many brothers and sisters do you have?

Walo kaming magkakapatid.

There are eight children in our family.

Ikaw ba ang panganay?

Are you the eldest?

Hindi, ako ang bunso.

No, I am the youngest.

Ilan taon ka na?

How old are you?

May asawa ka ba?

Do you have a wife/husband?

May mga anak ka ba?

Do you have children?

Oo, mayroon na akong limang anak.

Yes, I have five children.

AYTA ABELLEN

bapa

indo

anak

ahawa

bao

katongno

bongho

makaagat

aking / baing

apo

angken

pinghan

ampo

bayaw / ipag

ILOKANO

tatang

inang

anak

asawa

balo

kabsat

buridek

in-inauna

apo

apoko

kaanakan

kasinsin

katugangan

bayaw / ipag

FILIPINO

ama

ina

anak

asawa

balo

kapatid

bunso

panganay

lolo / lola

apo

pamangkin

pinsan

biyanan

bayaw / hipag

ENGLISH

father

mother

son/daughter

husband/wife

widow

brother/sister

youngest child

eldest child

grandparent

grandchild

nephew/niece

first cousin

parent-in-law

brother-in-law

AYTA ABELLEN

manoyang

paltido

kalogalan

gayyem / katongno

kabono

laki

babai

anak

makhaw

balatang

matoah

matoan babai

ILOKANO

manugang

kabagyan

kailian

gayyem

kabusor

lalaki

babai

ubing

baro

balasang

lakay

baket

FILIPINO

manugang

kamag-anak

kababayan

kaibigan

kaaway

lalaki

babae

bata

binata

dalaga

matandang lalaki

matandang babae

ENGLISH

son/daughter-in-law

relative

townmate

friend

enemy

male

female

child

young man (unmarried)

young woman (unmarried)

old man

old woman

Hakit

AYTA ABELLEN

Hakit

Ampaghakit ka?

Main akon hakit.

Magpatambal ka.

Way ihtew yay manambal?

Hinyay angkatanam mo?

Mahakit ti oo ko.

Hinomoka ako nadeplem.

Angkawe ko boy angkahalot ako.

Main ako lawen lamig.

Tibhoken kata.

Inomen mo yatin tambal tepe
ogto.

ILOKANO

Panagsakit

Agsakit ka?

Adda sakitko.

Agpadoktorka.

Ayan ti doktor?

Ania ti marikriknam?

Nasakit ti ulok.

Nagsarwaak idi rabii.

Maululawak ken
aggurgurigorak.

Addan sa malariak.

Indiksionan daka.

Tomarem daytoy agos kada
tumingga ti oldaw.

FILIPINO

ENGLISH

Karamdaman

Sickness

May sakit ka ba?

Are you sick?

May sakit ako.

I am sick.

Magpatingin ka sa manggagamot.

Go to the doctor.

Nasaan ang manggagamot?

Where is the doctor?

Ano ang inyong nararamdaman?

How do you feel?

Masakit ang aking ulo.

I have a headache.

Nagsuka ako kagabi.

I vomited last night.

Nihihilo ako at may lagnat.

I feel dizzy and have a fever.

May malaria yata ako.

I think I have malaria.

Iindyeksyonan kita.

I will give you a shot.

Inumin ninyo ang gamot na ito
tuwing tanghali.

Take this medicine every day
at noon.

AYTA ABELLEN

ILOKANO

Ye laman

takyay

golot

laman

bot-o

baba

pagaw

talinga

hiko

mata

lopa

galamay

bitih

Ti bagi

takkiag

likud

bagi

tulang

timid

barukong

lapayag

siko

mata

rupa

ramay

saka

FILIPINO

ENGLISH

Ang katawan

The body

braso

arm

likod

back

katawan

body

buto

bone

baba

chin

dibdib

chest

tainga

ear

siko

elbow

mata

eye

mukha

face

daliri

finger

paa

feet

AYTA ABELLEN

kiding

labok

gamet

poho

tool

paa

loloy

agtay

bebey

ho

leey

balongoh

tagyang

ILOKANO

muging

buok

ima

puso

tumeng

luppo

gurong

dalem

ngiwat

kuka

tengnged

agong

paragpag

FILIPINO

ENGLISH

noo

forehead

buhok

hair (head)

kamay

hand

puso

heart

tuhod

knee

hita

leg (upper)

binti

leg (lower)

atay

liver

bibig

mouth

kuko

fingernail/toenail

leeg

neck

ilong

nose

tadyang

rib

bantaw

abaga

bitoka

tiyan

ngipen

ngipen

beklaw

karabukob

tangan gamet

tangan ti ima

tangan bitih

tangan ti saka

dila

dila

balikat

shoulder

tiyan

stomach

ngipin

teeth

lalamunan

throat

hinlalaki

thumb

daliri ng paa

toe

dila

tongue

Pagadal nin
hahabi

Pangan

Pamag-holat

AYTA ABELLEN

Pagadal nin hahabi

Tanda mo lawe ye maghabi
nin habin Tagalog?

Matalohan kon makandi.

Makandin bengat ti maihabi.

Hinyay habi yo ha _____?

Hinyay ngalan nan yati ha
habi yo?

Ayay labay nan habien yati?

Mangkatalohan mo lawe ye
habtan ko?

Ahe ko matalohan.

ILOKANO

Panagadal ti sasao

Ammom ti agtaglog?

Maawatak bassit.

Bassit laeng ti maisaok.

Ania ti _____ iti saoyo?

Ania ti naganna daytoy iti
pagsasaoyo?

Ania ti kayatna a soen daytoy?

Maawatam ti ibagbagak?

Diak maawatan.

FILIPINO

Pag-aaral ng wika

Marunong ka bang magsalita ng Tagalog?

Nakakaintindi ako ng kaunti.

Nakakapagsalita ako ng kaunti.

Ano ang _____ sa inyong salita?

Anong tawag nito sa inyong salita?

Ano ang ibig sabihin nito?

Naintindihan mo ba ang ak-
ing sinasabi?

Hindi ko po naintindihan.

ENGLISH

Language learning

Do you know how to speak Tagalog?

I can only understand a little.

I speak it a little.

How do you say _____ in your language?

What's the name for this in your language?

What does it mean?

Do you understand what I am saying?

I don't understand.

AYTA ABELLEN

Oliten mo po man.

Papakanaen moy maghabi.

Aliwan hohto ye paghabi ko.

Ampagadal ako po bengat a maghabi nin Ilokano.

Katongtongen mo ko man nin habin Ilokano.

Labay miy magadal nin habin Ilokano.

Hohto lawe yain?

ILOKANO

Ulitem man.

In-innayadem kadi ti agsao.

Saan nga husto ti panagsaok.

Agad-adalak pay laeng nga agsao iti Ilokana.

Katungtungnak man ti Ilokano.

Kayat mi ti agadal ti Ilokano.

Husto met laeng dayta?

FILIPINO

Pakiulit nga ninyo.

Magsalita kayo ng marahan.

Hindi maayos ang aking pag-sasalita.

Nag-aaral pa lamang akong magsalita ng Ilokano.

Kausapin mo ako sa Ilokano.

Gusto po naming mag-aral ng Ilokano.

Tama ba iyan?

ENGLISH

Please repeat that.

Speak more slowly.

My speech is not correct.

I am still learning how to speak Ilokano.

Please speak Ilokano with me.

We want to learn Ilokano.

Is that correct?

AYTA ABELLEN

Pamag-holat

Malyadi lawen edamen ko po
man domali ye bolpen mo?

Manolat ako kanan indo ko.

Iholat mo ihti ye ngalan mo.

Pangan

Mabitol akoyna.

Mangan kitaoyna.

Pakabhoy kan manged; adi ka
angkadingey.

Malahap ti kena tao.
Hohtong bengat ti gahang
na.

Mangwa ka po.

Hohtoyna. Nabhoy akoyna.

ILOKANO

Panagsurat

Mabalin bulodek man biit ta
bolpenmo?

Agsuratak ken ni Nanang.

Isuratmo ditoy ti naganmo.

Pannangan

Mabisinak.

Mangan tayon.

Manganka a nalaing. Dika agba-
bain.

Naimas ti sindatayo.
Apaghusto ti gasangna.

Mangalaka pay.

Huston. Nabsugakon.

FILIPINO

Pagliham

Pahiram nga pa ng bolpen
ninyo sandali?

Susulat ako kay inay.

Lumagda ka rito.

Pagkain

Nagugutom ako.

Kumain na tayo.

Kumain kang mabuti; huwag
kang mahihiya.

Masarap at maanghang-
anghang ang pagkaing ito.

Kumuha ka pa.

Ayaw ko na. Busog na ako.

ENGLISH

Letters

May I borrow your pen for a
moment?

I will write to my mother.

Sign your name here.

Eating

I'm hungry.

Let's eat now.

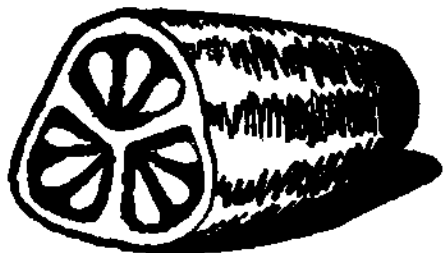
Eat well, don't be shy.

It's delicious and a little
peppery.

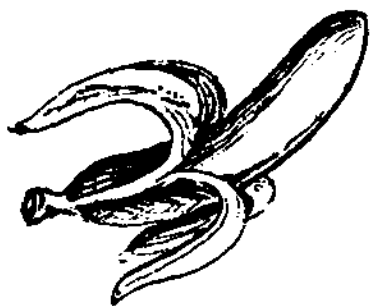
Take some more.

I can't. I'm full.

Nanoteng

Kekena

Dadawa

AYTA ABELLEN

Nanateng

palya

polyo

poho haa

agayep / kamanya

balatong

dipolyo

kamoti modoh

maih

talong

bawang

laiya

ILOKANO

Natnateng

parya

rabong

sabunganay

utong

balatong

repolyo

kamoteng kahoy

mais

tarong

bawang

laya

FILIPINO

Mga gulay

ampalaya

labong

puso ng saging

sitaw

monggo / balatong

repolyo

kamoteng kahoy

mais

talong

bawang

luya

ENGLISH

Vegetables

ampalaya

bamboo shoots

banana blossom

beans (long)

beans (monggo)

cabbage

cassava

corn

eggplant

garlic

ginger

AYTA ABELLEN

okla / haloyot

hiboyah

pithay

hili

tabongaw

kalobaha

kamoti

kamatih

ILOKANO

okra / saluyot

sibuyas

petsay

sili

tabungaw

karabasa

kamoti

kamatis

FILIPINO

okra

sibuyas

petsay

sili

upo

kalabasa

kamote

kamatis

ENGLISH

okra

onion

pechay

pepper

squash (white)

squash (yellow)

sweet potato

tomato

AYTA ABELLEN

ILOKANO

Dadawang kayo

Bungbunga ti kayo

abokado

abokado

haa

saba

ongot

inyog

malago a ongot

naganus a niog

bayabah

bayabas

kalamanhi

kalamansi

yangka

langka

mangga

mangga

papaya

papaya

timya

pinya

kayonito

kaimito

FILIPINO

Mga bungang kahoy

abokado

saging

niyog

buko

bayabas

kalamansi

langka

mangga

papayo

pinya

kaimito

ENGLISH

Fruit trees

avocado

banana

coconut

coconut (young)

guava

kalamansi

jackfruit

mango

papaya

pineapple

star-apple

AYTA ABELLEN

Kena

kena a baka

kena a manok

agama

pindang

malanghit

kena a bibi

kena a baboy

Inomen

kapi

gatah

lanam

ILOKANO

Karne

karne ti baka

karne ti manok

kappi

daing

lames

karne ti pato

karne ti baboy

Inumen

kapi

gatas

danum

FILIPINO

ENGLISH

Karne

Meat

karneng baka

beef

karneng manok

chicken

alimasag

crab

daing

dried fish

isda

fish

karneng pato

duck

karneng baboy

pork

Inumin

Beverages

kape

coffee

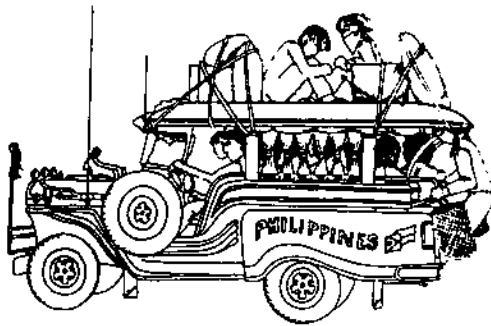
gatas

milk

tubig

water

Panaliw boy Panawad

Pangaget boy Panomakay

AYTA ABELLEN

Panaliw boy panawad

Anoy maghay yarda kanan
tapih yati?

Mabli yain! Ahe malyadin
bawahan mo ya?

Agyayna nin mabli yati.

Anoy labay mo?

Pahanan mo ya po makandi.

Malyadi ye limay piho?

Ayag nanyag yati?

Dinyag ko. Dinyag nin
gamet.

Way ihtew kan nagadal nin
nanyag nin bahkit?

Inadalan na kon indo ko.

ILOKANO

Panaggatang ken panagtawar

Mano ti sanga yerda
kadaytoy?

Nagngina metten! Di la
mabalin nga kissayam?

Nalaka daytan.

Mano aya ti kayatmo?

Nayonam pay bassit.

Mabalin iti lima a piso?

Asino ti nagaramid?

Inaramidko. Inaramid ti
ima.

Sadino ti nagadalam nga
nagaramid ti basket?

Sinuruannak ni Inangko.

FILIPINO

Pagbili at pagtawad

Magkano ang isang yarda ng telang ito?

Ang mahal naman! May tawad pa ba?

Napakamura na ito.

Magkano ang gusto mo?

Dagdagan mo pa ng kaunti.

Puwede po bang limang piso?

Sino ang gumawa niyan?

Ako po. Gawa po ito sa kamay.

Saan ka natutong gumawa ng basket?

Tinuruan po ako ng nanay ko.

ENGLISH

Buying and bargaining

How much is a yard of this cloth?

That's expensive! Can't you give a discount?

It's very inexpensive as it is.

How much do you want to pay?

Offer a bit more.

Would 5 pesos be possible?

Who made it?

I made it myself. It's handmade.

Where did you learn how to make baskets?

My mother taught me.

AYTA ABELLEN

Pangaget boy Panomakay

Apo, hikoy mangaget.

Paolayan moy na ta main
anan mangaget.

Ibantak mo ye magha, ta
kageten ko.

Anoy kaganaan ti pamayad
ko?

Mahyadong mabli. No
malyadi, bian kata nin
walompo a piho bengat.

Makew ka nai ha Manila?

Ao, hinyay hakayan ko
makew ihtewbay?

Yabain yay hakayan mo.

ILOKANO

Panagkarga ken panaglugaan

Apo, siakon ti mangkarga dayta
kargam.

Bay-amon, addan ti mangkarga.

Ibatim ta maysa ta awitekon.

Mano amin ti pagbayadko?

Nangina launay. Walopolo pisol
laengen.

Mapanka idia y Manila?

Wen, ania ti pagluganak nga
mapan idia y?

Dayta nga lugan ti pagluganam.

FILIPINO

Pagkakarga at pagsakay

Mama, ako na ang magdadala.

Huwag na, may magdadala na.

Iwan mo ang isang iyan at ako na ang magdadala.

Magkano ang sisingilin mo sa lahat ng ito?

Ang mahal naman.
Walumpu no piso na lang.

Pupunta ka ba sa Manila?

Oo, ano ang aking sasakyan papunta roon?

Sumakoy ka sa bus na iyon.

ENGLISH

Cargo and transportation

Sir, I will be the one to carry.

Never mind, someone is doing it already.

Leave that one; I will carry it.

How much will you charge for all this?

That's too much. I will give eighty pesos only.

Are you going to Manila?

Yes, what do I take to get there?

You take that bus.

AYTA ABELLEN

Hombongong mo ko.

Way ihtew yay hakayan a makew ha Tarlac?

Ihen, noba mamanged no homakay kan tadayhikel.

Way emen kabayot ti biyahi no makew ha Baguio?

Ngalingali waloy odah.

Malyadi lawen magbaon kitao?

Way ihtew kao lomombah?

Makilakew ka nai, ama?

ILOKANO

Surotennak.

Ayan ti pagluganan nga mapan idia y Tarlac?

Idia y, ngem nasaysayaat no agtraysikelka.

Kasano kabayag ti biahe nga agpaBaguio?

Dandani walo nga oras.

Agbalon tayo?

Sadino ti pagdissaaganyo?

Makikuyog kayo, tata?

FILIPINO

ENGLISH

Sumunod ka sa akin.

Follow me.

Saan ang sakayan patungo sa
Tarlac?

Where do I get the jeep
to Tarlac?

Sa dako roon, pero mabuti pa
ay sumakay ka sa traysikel.

Over there but it's bet-
ter to take a tricycle.

Gaano katagal ang biyahe
papunta sa Baguio?

How long is the trip to Ba-
guio?

Humigit-kumulang sa walong
oras.

Eight hours, more or less.

Magbabaon ba tayo?

Should we take food to
eat on the way?

Saan kayo bababa?

Where will you get off?

Sasama po ba kayo, mama?

Are you coming, uncle?

AYTA ABELLEN

Homakay kaoyna. Ikalga
koyna ye kalga ya ha babo nin
tadak.

Anoy pasaih ko ha kaganaan
kaget ko?

Lomombah ako ha palengke.

Komodang kao matoyng.

Itiko mo ha dapit wanan.

Magpaoki ka ha lampah
taytay.

Ipaked mo ha pihalangan nin
daan.

Lomombah akoyna ihti

ILOKANO

Aglugan kayon. Ikargak ti
kargayo dita rabaw ti dyip.

Mano ti pletek pati daytoy
kargak?

Dita palengke ti pagdissaagak.

Agderetsokayo laeng dita.

Ilikkom ti kannawan dita kanto.

Agpakanigidka kalpasan ti
rangtay.

Isardeng mo dita kanto.

Agdissaagak ditoyen.

FILIPINO

Sakay na. Ilalagay ko ang kargada ninyo sa ibabaw ng dyip.

Magkano ang aking pasahe pati kargada ko?

Bababa ako sa palengke.

Lumakad kayo ng tuloy-tuloy.

Kumanan ka sa kanto.

Kumaliwa ka pagkalampas ng tulay.

Huminto sa kanto.

Bababa na ako rito.

ENGLISH

Get on. I will put your cargo on top of the jeep.

How much is the fare for the cargo and I?

I'll get off at the market.

Go straight ahead.

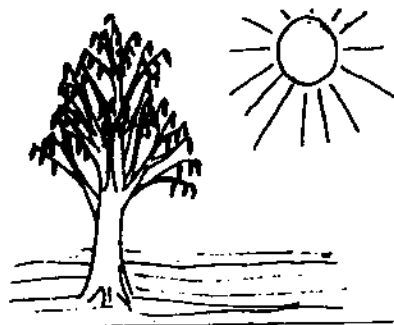
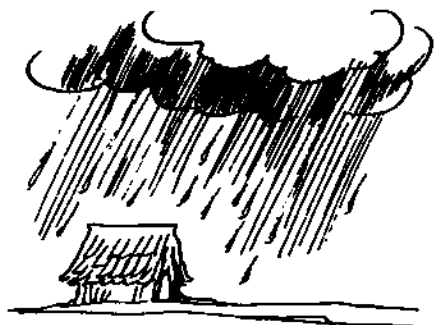
Turn right at the corner.

Turn left after the bridge.

Stop at the corner.

I will get off here.

Kahahaad nin panaon

AYTA ABELLEN

Kahahaad nin panaon

Manged ana ta ahe anan
ampangadan.

Maamot ta kaingitan ana.

Malayep.

Maangin ta main agoot ha
Pampangga.

Mapita ti daan ta ampagoda
ya.

Nangoda ya nin makhaw
naapon.

Napokao ako makhaw ti
kodol nadeglem.

Maamot ihtibay, noba
malayep ha Baguio.

ILOKANO

Kasasaad ti panawen

Nasayaat ta saanen nga
agtudtudo.

Nakapudpudot ta kalgaw
ngamin.

Naglam-ek.

Naka-angangin ta adda
ngamin bagyo idiy
Pampangga.

Nakapitpitak ti kalsada ita
nga panagtutudo.

Nagtudo ti napigsa idi
kalman.

Nakariingak gapu iti
gurrud idi rabii.

Napudot ditoy ngem
nalamiis idiy Baguio.

FILIPINO

ENGLISH

Kalagayan ng panahon

The Seasons

Mabuti at hindi na umuulon.

It's good that it's no longer raining.

Napakainit dahil tog-init na ngayon.

It's very hot because it's dry season.

Maginaw.

It's cold.

Mahangin dahil may bagyo sa Pampangga.

It's very windy because there's a typhoon in Pampangga.

Maputik ang daan dahil tag-ulan.

The road is muddy because it's rainy season.

Umulan ng napakalakas kahapon.

It rained very hard yesterday.

Nagising ako dahil sa kulog kagabi.

The thunder woke me up last night.

Mainit dito pero maginaw sa Baguio.

It's hot here but it's cold in Baguio.

AYTA ABELLEN

Tetepet

Way ihtew ti panaliwan nin dyaryo?

Way ihtew ye angkonaan nin ampamakanged nin lido?

Way ihtew ye ampangobot nin ngipen?

Way ihtew ye daan a palakew ha palengke?

Mataang po nai ti Angeles?

Way ihtew ti batang yo?

Way ihtew ye angkonaan yo?

ILOKANO

Salsaludsud

Ayan ti paggatangan iti dyaryo?

Ayan ti agtartarimaan ti rela ditoy?

Ayan ti dentista?

Ayan ti dalan nga mapan idia y palengke?

Adayo pay ti Angeles?

Ayanna ti kasilyasyo?

Sadino ti pagigyananyo?

FILIPINO

Mga Tanong

Saan ako makakabili ng dyarya?

Saan maaaring magpaayos ng relo?

Saan ang dentista?

Saan ang papuntang palengke?

Malaya pa ba sa Angeles?

Nasaan ang kasilyas?

Saan kayo nakatira?

ENGLISH

Questions

Where can I buy a newspaper?

Where can I get a watch repaired?

Where is a dentist?

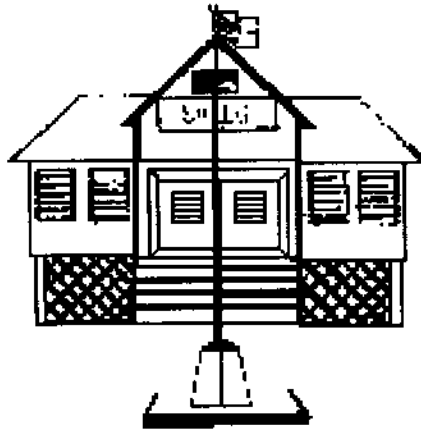
Where is the way to the market?

Is it much further to Angeles?

Where is the bathroom?

Where do you live?

Ha pagadalan

AYTA ABELLEN

Ha pagadalan

Mallenge kaa po.

Lengen yon manged.

Hebaten ya ye tepet.

Pakhawen yoy mamaha.

Bahaen yan mal-em.

Adalen yan amanen lano.

Manepet ako, manebat kao.

Mideng ka.

Mikno ka.

ILOKANO

Iti pagadalan

Denggenya nga umuna.

Denggenyo nga nalaing.

Sungbatanyo ti saludsud.

Pigsaanyo ti agbasa.

Basaenyo a naulimek.

Adalenyonto manen.

Agsaludsodak ket
sungbatanyo.

Tumakder ka.

Agtugaw ka.

FILIPINO

Sa paaralan

Makinig muna kayo.

Makinig kayong mabuti.

Sagutin ninyo ang tanong.

Basahin ninyo ng malakas.

Basahin ninyo ng mahina.

Pag-aralan ninyo itong muli.

Magtatanong ako, sagutin ninyo.

Tumayo ka.

Maupo ka.

ENGLISH

At school

Listen first.

Listen carefully.

Answer the question.

Read aloud.

Read silently.

Study it again.

I'll ask a question, you answer.

Stand up.

Sit down.

AYTA ABELLEN

Itagay yo ye gamet yo, no
tanda yo ye hebat.

Pakakhawen moy maghabi.
Ahe la ka mange.

Manged.

Hohto yain.

Ahe hokta.

ILOKANO

Itayagyo ti imayo no ammoyo
ti sungbatna.

Pigsaam ti agsao. Saan daka
nga mangngeg.

Nalaing.

Husto dayta.

Saan nga husto.

FILIPINO

Itaas ninyo ang inyong kamay kung alam ninyo ang sagot.

Lakasan mo. Hindi namin marinig.

Magaling.

Tama iyan.

Mali.

ENGLISH

Raise your hand if you know the answer.

Speak louder. We can't hear you.

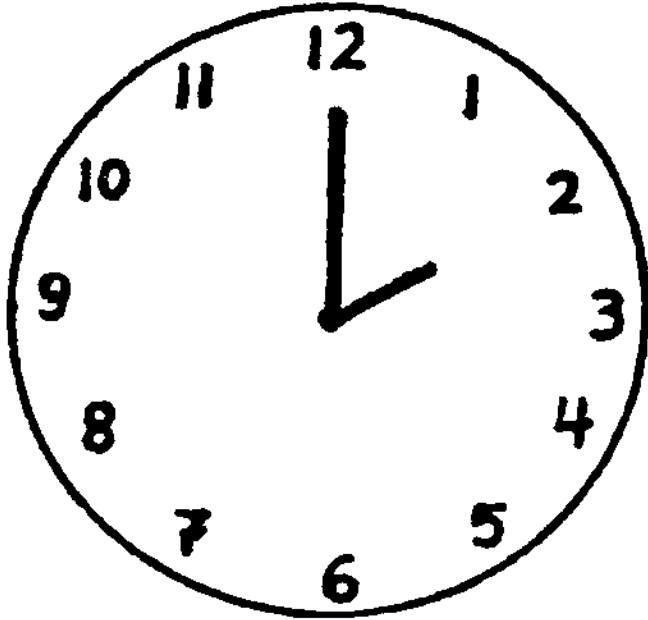
Good.

That is correct.

Wrong.

.

Mag-odah

AYTA ABELLEN

Mangaamot boy madeglem

mangaamot

madeglem

haanin

lano madeglem

naapon

nadeglem

mabekah

mabekah a madeglem

naapon a mahilem

bengay madeglem

palbangon

ILOKANO

Aldaw ken rabii

aldaw

rabii

ita nga aldaw

intan rabii

idi kalman

idi rabii

inton bigat

no bigat ti rabii

idi kalman ti malem

tengnga ti rabii

parbangon

FILIPINO

ENGLISH

Araw at gabi

Day and night

araw

day

gabi

night

ngayon

today

mamayang gabi

tonight

kahapon

yesterday

kagabi

last night

bukas

tomorrow

bukas ng gabi

tomorrow night

kahapon ng hapon

yesterday afternoon

hating-gabi

midnight

madaling-araw

dawn

AYTA ABELLEN

mahanib

ogto

mahilem

Panaon

nangon

haanin a mahanib

haanin a mahilem

haanin

lano / papainghan

maghay mangaamot

maghay domingo

maghay boan

ILOKANO

agsapa

tengnga ti aldaw

malem

Tiempo

ittatay

itay bigat

inton malem

itan

madamdama

maysa nga aldaw

maysa a lawas

makabulan

FILIPINO

umaga

tanghali

hapon

Panahon

kanina

ngayon umaga

ngayon hapon

ngayon

mamaya

isang araw

isang linggo

isang buwan

ENGLISH

morning

noon

afternoon

Time

earlier in the day

this morning

this afternoon

now

later

one day

one week

one month

AYTA ABELLEN

maghay taon

mangaamot

madeglem

lanon mangaamot

minamangaamot

napalabah a taon

haanin a taon

lano ha taon

ILOKANO

makatawen

aldaw

rabii

addanto laeng ti aldaw

kada-aldaw

napalabas a tawen

ita a tawen

inton umay nga tawen

FILIPINO

ENGLISH

isang taon

one year

araw

day time

gabi

night time

bilang-araw

someday

araw-araw

every day

nakaraan taon

last year

ngayong taon

this year

sa susunod na taon

next year

AYTA ABELLEN

Pamilang

magha

loa

tatlo

apat

lima

anem

pito

walo

hiam

ILOKANO

Panagbilang

maysa

dua

tallo

uppat

lima

innem

pito

walo

siam

FILIPINO**ENGLISH****Pagbilang****Counting**

isa

1

dalawa

2

tatlo

3

apat

4

lima

5

anim

6

pito

7

walo

8

siyam

9

AYTA ABELLEN

mapa

loampo

tat-lompo

apat a po

limampo

anem a po

pitompo

walompo

hiam a po

magatoh

malibo

mona

ikalwa

ikatlo

ILOKANO

sangapulo

duapulo

tallopulo

uppat a pulo

limapulo

innem a pulo

pitopulo

walopulo

siam a pulo

sangagasut

sangaribo

umuna

maikadua

maikatlo

FILIPINO

ENGLISH

sampu

10

dalawampu

20

tatlumpu

30

apatnapu

40

limampu

50

animnapu

60

pitumpu

70

walumpu

80

siyamnapu

90

isang daan

100

isang libo

1000

una

first

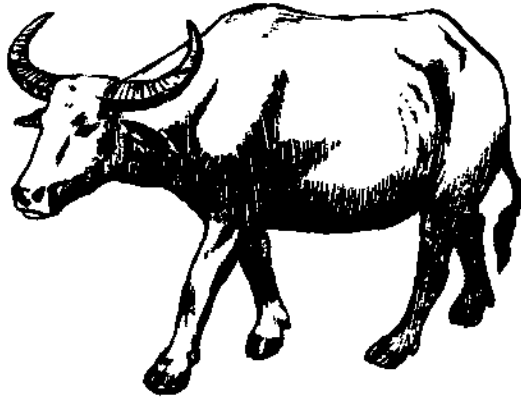
ikalwa

second

ikatlo

third

Aayop

Iinhikto

AYTA ABELLEN

Aayop

damwag

koting

hiwhiw

manok

baka

oyha

aho

pahinga

kolollo

bolili

ganho

opa

ILOKANO

Dagiti ayup

nuang

pusa

piek

manok

baka

ugsa

aso

tukak

bayyek

alotiit

ganso

upa

FILIPINO

ENGLISH

Mga hayop

Animals

kalabaw

carabao

pusa

cat

sisiw

chick

manok

chicken

baka

cow

usa

deer

aso

dog

palaka

frog

kiti-kiti

tadpole

butiki

gecko

gansa

goose

inahing manok

hen

AYTA ABELLEN

kabayo

tiki

bake

dagih

baboy

tandang

bikat

pagong

ILOKANO

kabalyo

alibut

sunggo

utot, bao

baboy

kawitan

uleg

pag-ong

FILIPINO

ENGLISH

kabayo

horse

tuko

lizard

unggoy

monkey

daga

mouse, rat

baboy

pig

tandang

rooster

ahas

snake

pagang

turtle

AYTA ABELLEN

ILOKANO

Inhikto

Insekto

hidem

kuton

o-ang

barrairong / abal-abal

gopa-pa

kulibangbang

gayaman

gayaman

ipeh

ipes

kolyat

kuryat

FILIPINO

ENGLISH

Insekto

Insects

langgam

ant

salagubang

beetle

paru-paro

butterfly

alupihan

centipede

ipis

cockroach

kuliglig

cricket

AYTA ABELLEN

kalindadawet

koliteptep

timee

langew

dodon

koto

ilek

gigang

anag

ILOKANO

tuwato

kulalanti

timel

ngilaw

dudon

kuto

lamok

lawwa-lawwa

anay

FILIPINO

ENGLISH

tutubi

dragonfly

alitaptap

firefly

pulgas

flea

langaw

fly

tipaklong

grasshopper

kuto

lice

lamok

mosquito

gagamba

spider

anay

termite